

SPIS TREŚCI

KTO WYMYŚLIŁ CHOINKI • 9

ROZDZIAŁ I

SZEŚĆ DRÓG DO CHOINKI • 13

Potrzeba świątecznego wystroju • 14

Odrodzenie drzewa życia • 22

Wspomnienie Adama i Ewy 24 grudnia • 24

Średniowieczne inscenizacje o raju • 27

Rajskie drzewo w średniowiecznej ikonografii • 31

Światło Bożego Narodzenia (25 grudnia) • 34

Stanisław Estreicher: *Drzewo Adama* • 38

O. Cullmann: *Właściwe korzenie bożonarodzeniowego drzewka* • 41

Jérôme i Jean Tharaud: *Ostatni gość przy żłóbku* • 45

ROZDZIAŁ II

PIERWSZE ŚWIADECTWA O BOŻONARODZENIOWYM DRZEWKU • 49

Od kiedy są choinki • 50

Pierwsze dekoracje i ich symbolika • 55

Protestancka krytyka? • 59

Fałszywy mit o Marcinie Lutrze jako wynalazcy choinki • 63

Najstarsza pieśń o świątecznej jodle • 67

ROZDZIAŁ III

JAK CHOINKA SIĘ UPOWSZECHNIŁA • 71

- Na angielskim dworze • 72
Za Oceanem • 76
Wiedeń, czyli choinka kosztem szopki • 80
W Pradze i u babuni • 83
Polska choinka w Wersalu • 86
W Rosji, czyli choinka bożonarodzeniowa, noworoczna... i sowiecka • 88
Choinka na froncie • 91
Wieniec adwentowe i bożonarodzeniowe • 94
Jak zmieniała się dekoracja choinek • 99

ROZDZIAŁ IV

CHOINKA W OCZACH PISARZY I POETÓW • 103

- Goethe i Chrystusowe drzewko • 104
Matka w wigilijsy wieczór • 106
Piękna baśń o choince napisana w Warszawie • 108
Choinka sieroty i Chrystusa • 111
Jodła Andersena • 114
Wigilijsy wieczór Dziewczynki z zapatkami • 117
Dostojewskiego Choinka u Chrystusa • 120
Choinki u Buddenbrooków Tomasza Manna • 123
Uprawa świątecznych drzewek Eliota • 126

ROZDZIAŁ V

POPORZEDNICY ŚWIĄTECZNEGO DRZEWKĄ • 131

- Dłaczego siano i snopki w wigilijsy izbie • 132
Szopki, zióbki i jasełka w kościołach • 136
Obrzęd świąteczny wieczery • 142
Typowa Wigilia w Reymontowskich Lipcach • 148
Wigilijsy zwyżaje we wspomnieniach Marii Dąbrowskiej • 152

ROZDZIAŁ VI

CHRYSTUSOWE DRZEWKO NA NASZYCH ZIEMIACH • 157

- Gdańskie choinki – najstarsze w Polsce • 158
Pierwsze choinki w Warszawie • 160
Kiedy zadomowiły się nad Wisłą • 164
Chrześcijańska interpretacja choinki • 167
Krakowski sad u sufitu • 170
Sad w Wyzwoleniu Wyspiańskiego • 174
Podhalański podłaznik • 177
Bożonarodzeniowe drzewko na Kresach • 181
Choinka trafiła pod strzechy • 185
Drzewko wigilijsy w czasie wojny i na obczyźnie • 188
Skąd nazwa „choinka” • 191

ROZDZIAŁ VII

SPÓR O POLSKĄ CHOINKĘ • 195

- Czy choinka jest chrześcijańska • 196
Niemiecka czy na wskroś polska? • 203
Tradycyjna czy czysto świecka? • 207
„Nasz zióbek” – dlaczego konieczny? • 209

ROZDZIAŁ VIII

CHOINKA W WATYKANIE – OD JANA PAWŁA II • 213

- Po raz pierwszy na placu św. Piotra • 214
Jodła z polskich Tatr • 218
Świąteczne drzewko i bożonarodzeniowa szopka • 220
Ile choinek miał papież • 222
Benedykt XVI: choinka symbolem Chrystusa • 226

O AUTORZE • 232

BIBLIOGRAFIA • 233